

Υπόθεση T-203/01

Manufacture française des pneumatiques Michelin

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Άρθρο 82 ΕΚ — Σύστημα εκπτώσεων — Κατάχρηση»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (τρίτο τμήμα) της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 II-4082

Περίληψη της απόφασεως

- 1. Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Έννοια — Αντικειμενική έννοια καλύπτουσα συμπεριφορές ικανές να επηρεάσουν τη δομή της αγοράς και αποβλέπουσες στην παρεμπόδιση διατήρησης ή αναπτύξεως του ανταγωνισμού — Υποχρεώσεις της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως — Λειτουργία του ανταγωνισμού μόνο βάσει προσόντων (Άρθρο 82 ΕΚ)*

2. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Έκπτωση με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από την αγορά — Εκπτώσεις υπέρ πιστών πελατών — Χαρακτηρισμός ως καταχρηστικής πρακτικής*
(Άρθρο 82 ΕΚ)
3. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Εκπτώσεις λόγω ποσότητας — Επιτρέπονται — Προϋποθέσεις — Καταχρηστικός χαρακτήρας του συστήματος εκπτώσεων — Κριτήρια εκτιμήσεως*
(Άρθρο 82 ΕΚ)
4. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Ανακοίνωση αιτιάσεων — Αναγκαίο περιεχόμενο*
5. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Εκπτώσεις λόγω ποσότητας για την απόκτηση πιστών πελατών — Ετήσια έκπτωση που αντιπροσωπεύει ποσοστό του συνόλου του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε με τον πελάτη κατά το προηγούμενο έτος και που αυξάνει σταδιακά και σημαντικά ανάλογα με τον εν λόγω κύκλο εργασιών*
(Άρθρο 82 ΕΚ)
6. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας — Πρόσβαση στον φάκελο — Όρια — Υποχρέωση κοινοποίησης στην κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση της ταυτότητας των πελατών της που συνεργάστηκαν στην έρευνα — Δεν υφίσταται*
7. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Απόφαση της Επιτροπής διαπιστώνουσα παράβαση — Αποκλεισμός αποδεικτικών στοιχείων μη γνωστοποιηθέντων στους διαδίκους — Συνέπειες — Αδυναμία αποδείξεως της αντίστοιχης αιτιάσεως βάσει των εγγράφων αυτών*
8. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Σύστημα εκπτώσεων που στηρίζεται κυρίως στην υποκειμενική εκτίμηση της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης — Εκπτώσεις μη δικαιολογούμενες αντικειμενικά από οικονομικής απόψεως*
(Άρθρο 82 ΕΚ)
9. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Επιχείρηση κατασκευής ελαστικών — Συμβάσεις για τη χορήγηση εκπτώσεων στους μεταπωλητές που υποχρεούνται να προβαίνουν συστηματικά στην αναγόμωση των σκελετών των ελαστικών τους στην επιχείρηση αυτή — Όρος που συνεπάγεται αλληλένδετες πωλήσεις — Επιτρεπτό από την άποψη του εθνικού δικαίου — Στερείται σημασίας — Υπεροχή του κοινοτικού δικαίου*
(Άρθρο 82 ΕΚ)

10. Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Υποχρεώσεις που επιβάλλονται στους μεταπωλητές των προϊόντων της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως ως αντιστάθμισμα χρηματοοικονομικών πλεονεκτημάτων — Υποχρεώσεις που αποβλέπουν στον εξοβελισμό των λοιπών παραγωγών από τον ανταγωνισμό (Άρθρο 82 ΕΚ)
11. Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Μη δικαιολογούμενες αντικειμενικά υποχρεώσεις όσον αφορά την παροχή πληροφοριών και τη διενέργεια ελέγχων που επιβάλλονται στους μεταπωλητές των προϊόντων της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως ως αντιστάθμισμα χρηματοοικονομικών πλεονεκτημάτων — Εφαρμογή του κανονισμού 4087/88 που επιτρέπει την επιβολή υποχρεώσεων πληροφορήσεως στο πλαίσιο συμβάσεων παροχής εκμεταλλεύσεως διανομής (franchise) — Αποκλείεται (Άρθρο 82 ΕΚ, κανονισμός 4087/88 της Επιτροπής, άρθρο 3 § 2)
12. Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Έννοια — Συμπεριφορές που έχουν είτε ως αποτέλεσμα είτε ως αντικείμενο την παρεμπόδιση της διατηρήσεως ή της αναπτύξεως του ανταγωνισμού (Άρθρο 82 ΕΚ)
13. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Αύξηση του γενικού ύψους των προστίμων — Επιτρέπεται — Προϋπόθεση — Υποχρέωση αιτιολογήσεως — Δεν υφίσταται (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2, ανακοίνωση της Επιτροπής 98/С 9/03)
14. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Πρόστιμο για τον κολασμό καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως — Εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως — Συνυπολογισμός της φύσεως και του αντικειμένου των καταχρηστικών πρακτικών και όχι των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων τους (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)
15. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Πολλαπλές παραβάσεις — Επιβολή ενιαίου προστίμου — Επιτρέπεται — Υποχρέωση της Επιτροπής να εξατομικεύει τα διάφορα καταχρηστικά στοιχεία — Δεν υφίσταται (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)
16. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Διάρκεια της παραβάσεως — Συνυπολογισμός της διάρκειας αυτής καθεαυτής ανεξαρτήτως των συνεπειών επί της προκληθείσας ζημίας — Επιτρέπεται (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)

17. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Σοβαρότητα των παραβάσεων — Επιβαρυντικές περιστάσεις — Υποτροπή — Έννοια (Ανακοίνωση της Επιτροπής 98/C 9/03)
18. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Σοβαρότητα των παραβάσεων — Επιβαρυντικές περιστάσεις — Υποτροπή — Παρόμοιες παραβάσεις που διαπράχθηκαν διαδοχικά από δύο θυγατρικές της ίδιας μητρικής εταιρίας
19. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Σοβαρότητα των παραβάσεων — Επιβαρυντικές περιστάσεις — Αύξηση των ποσοστών προσαυξήσεως που είχαν εφαρμοστεί προηγουμένως λόγω υποτροπής — Ελάττωση των ποσοστών μείωσης που είχαν εφαρμοστεί προηγουμένως λόγω ορισμένων ελαφρυντικών περιστάσεων — Επιτρέπεται (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2, ανακοίνωση της Επιτροπής 98/C 9/03)

1. Η έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσής είναι αντικειμενική και καλύπτει τις ενέργειες συγκεκριμένης επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τη δομή μιας αγοράς όπου, λόγω ακριβώς της υπάρξεώς της εν λόγω επιχειρήσεως, ο βαθμός ανταγωνισμού είναι ήδη μειωμένος, και η οποία έχει ως συνέπεια την παρεμπόδιση, με την προσφυγή σε μέσα διαφορετικά εκείνων που διέπουν τον φυσιολογικό ανταγωνισμό επί των προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών, της διατηρήσεως του υφισταμένου ακόμα στην αγορά βαθμού ανταγωνισμού ή της αναπτύξεώς του. Επομένως, κάθε ανταγωνισμός μέσω των τιμών δεν μπορεί να θεωρηθεί αυτομάτως θεμιτός και μια επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να καταφύγει σε μέσα διαφορετικά από εκείνα που χρησιμοποιούνται στον ανταγωνισμό βάσει προσόντων.

συνεπάγεται καθεαυτή καμία μομφή έναντι της οικείας επιχειρήσεως, η επιχείρηση αυτή εντούτοις, ανεξάρτητα από τα αίτια δημιουργίας τέτοιας θέσεως, φέρει ιδιαίτερη ευθύνη να μη βλάπτει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη πραγματικού και ανόθετου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Ομοίως, και μεν η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως δεν αφαιρεί από την επιχείρηση που βρίσκεται στη θέση αυτή το δικαίωμα να διαφυλάσσει τα εμπορικά της συμφέροντα, οσάκις αυτά απειλούνται, η επιχείρηση δε αυτή έχει την ευχέρεια, σε λογικό μέτρο, να προβαίνει σε πράξεις που κρίνει πρόσφορες για την προστασία των συμφερόντων της, πλην όμως δεν μπορούν να γίνουν δεκτές τέτοιες ενέργειες, όταν αποσκοπούν στην ενίσχυση της δεσπόζουσας αυτής θέσεως και στην καταχρηστική εκμετάλλευσή της.

Κατά συνέπεια, αν και η διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως δεν

(βλ. σκέψεις 54-55, 97)

2. Σύστημα εκπτώσεων το οποίο έχει ως αποτέλεσμα αποκλεισμό από την αγορά θα θεωρηθεί αντίθετο προς το άρθρο 82 ΕΚ, εάν τίθεται σε εφαρμογή από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση.

Αυτό ισχύει στην περίπτωση που επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση παρέχει εκπτώσεις υπέρ των πιστών πελατών της ως αντάλλαγμα της δεσμεύσεώς τους να εφοδιάζονται αποκλειστικώς ή σχεδόν αποκλειστικώς από αυτή. Συγκεκριμένα, παρόμοια έκπτωση, ακόμη και στην περίπτωση που δεν εισάγει διακρίσεις, τείνει να εμποδίσει, μέσω της χορηγήσεως οικονομικών πλεονεκτημάτων, τον εφοδιασμό των πελατών αυτών από ανταγωνιστές παραγωγούς της επιχείρησεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση.

(βλ. σκέψεις 56-57, 65)

3. Συστήματα εκπτώσεων λόγω ποσότητας εφαρμοζόμενα από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, σε αποκλειστική συνάρτηση με τον όγκο των πραγματοποιούμενων από αυτή αγορών δεν συνεπάγονται, εν γένει, απαγορευόμενο από το άρθρο 82 ΕΚ αποκλεισμό από την αγορά. Πράγματι, εάν η αύξηση της παρεχόμενης από την εν λόγω επιχείρηση ποσότητας συνεπάγεται μείωση του κόστους για την επιχείρηση αυτή, δικαιούται να μετακλίσει τη μείωση αυτή στους πελάτες της μέσω ευνοϊκότερης τιμολογήσεως.

Κατά συνέπεια, σύστημα εκπτώσεων λόγω ποσότητας, το ποσοστό των οποίων αυξάνεται ανάλογα με τον όγκο των προϊόντων της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως που αγοράζονται, δεν αντιβαίνει στο άρθρο 82 ΕΚ, εκτός εάν προκύπτει από τα κριτήρια και τις λεπτομέρειες χορηγήσεως της εκπτώσεως ότι το σύστημα δεν στηρίζεται σε οικονομικώς δικαιολογημένη αντιπαροχή αλλά τείνει, όπως η έκπτωση υπέρ πιστών πελατών και η έκπτωση επιτευξέως στόχου, να εμποδίσει τον εφοδιασμό των πελατών από ανταγωνιστές παραγωγούς.

Για να διαπιστωθεί ο ενδεχόμενος καταχρηστικός χαρακτήρας ενός συστήματος εκπτώσεων βάσει ποσότητας, πρέπει, επομένως, να εκτιμηθεί το σύνολο των περιστάσεων και ιδίως τα κριτήρια και οι λεπτομέρειες χορηγήσεως των εκπτώσεων, καθώς και να εξεταστεί εάν οι εκπτώσεις αποβλέπουν, με τη χορήγηση πλεονεκτημάτων που δεν στηρίζεται σε καμία οικονομική παροχή που να το δικαιολογεί, στο να αφαιρέσουν από τον αγοραστή, ή να του περιορίσουν, τη δυνατότητα επιλογής όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού του, να παρεμποδίσουν την είσοδο των ανταγωνιστών στην αγορά, να εφαρμόσουν σε εμπορικώς συναλλασσόμενους άνισους όρους για ισοδύναμες παροχές ή να ενισχύσουν τη δεσπόζουσα θέση νοθεύοντας τον ανταγωνισμό.

(βλ. σκέψεις 58-60, 62)

4. Η ανακοίνωση αιτιάσεων πρέπει να εκθέτει τις αιτιάσεις κατά τρόπο

αρκούντως σαφή, έστω και συνοπτικό, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να είναι σε θέση να αντιληφθούν για ποιες ενέργειες τους επέκρινε η Επιτροπή. Πράγματι, υπ' αυτήν και μόνον την προϋπόθεση μπορεί η ανακοίνωση αιτιάσεων να επιτελέσει τη λειτουργία την οποία της αναθέτουν οι κοινοτικοί κανονισμοί και η οποία συνίσταται στην παροχή όλων των αναγκαίων στοιχείων στις επιχειρήσεις και στις ενώσεις επιχειρήσεων, ώστε να μπορέσουν να αμυνθούν προσηκόντως πριν εκδώσει η Επιτροπή οριστική απόφαση.

(βλ. σκέψη 77)

5. Σύστημα εκπτώσεων βάσει ποσότητας που εφαρμόζει προμηθευτής στους πελάτες του και το οποίο περιλαμβάνει σημαντική διακύμανση των ποσοτών εκπτώσεως μεταξύ των κατώτερων και των ανώτερων βαθμίδων, χαρακτηρίζεται δε από περίοδο αναφοράς ενός έτους και καθορισμό της εκπτώσεως βάσει του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά συστήματος εκπτώσεων που δημιουργεί κύκλο πιστών πελατών, καθότι ενέχει έντονη παραότρυνση εφοδιασμού από τον εν λόγω προμηθευτή.

(βλ. σκέψη 95)

6. Στο πλαίσιο διαδικασίας για τη διαπίστωση καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, η Επιτροπή υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη ότι υπάρχει κίνδυνος λήψεως μέτρων αντιποίνων από την κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση κατά των πελατών της που συνεργάστηκαν στην έρευνα της Επιτροπής. Ενόψει του κινδύνου αυτού, η Επιτροπή μπορεί να παραλείψει να της κοινοποιήσει την ταυτότητα των επιχειρήσεων αυτών και να της κοινοποιήσει απλώς πίνακα που περιλαμβάνει, ανωνύμως, τις απαντήσεις εκάστου από τους πωλητές στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών που τους είχε αποστείλει. Επομένως, απαλείφοντας, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, τα εμπιστευτικά στοιχεία από τις απαντήσεις αυτές, η Επιτροπή τηρεί, αφενός, την απαίτηση προστασίας των εμπιστευτικών πληροφοριών και, αφετέρου, το δικαίωμα του αποδέκτη της ανακοινώσεως αιτιάσεων να έχει πρόσβαση σε ολόκληρο τον φάκελο.

(βλ. σκέψεις 124-125)

7. Πρέπει να αποκλεισθεί η χρησιμοποίηση, ως μέσων για την απόδειξη παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού, των εγγράφων τα οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή εις βάρος της οικείας επιχείρησης, χωρίς αυτή να τα είχε στη διάθεσή της κατά τη διοικητική διαδικασία. Ο αποκλεισμός αυτός συνεπάγεται την ακύρωση της διαπιστώνουσας

την παράβαση αποφάσεως στο μέτρο που αυτή αφορά αιτίαση που μπορεί να αποδειχθεί βάσει των εγγράφων αυτών.

(βλ. σκέψη 129)

8. Η παροχή εκπτώσεως από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δεν πρέπει να θεωρείται καταχρηστική υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, εφόσον στηρίζεται σε αντικειμενικό οικονομικό λόγο. Κατά συνέπεια, σύστημα εκπτώσεων εφαρμοζόμενο από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, το οποίο της παρέχει σημαντικά περιθώρια εκτιμώσεως κατά διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τη δυνατότητα των πελατών της να τύχουν της εκπτώσεως, πρέπει να θεωρηθεί ως μη δίκαιο και συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Πράγματι, λόγω της υποκειμενικής εκτιμώσεως των κριτηρίων που παρέχουν δικαίωμα σε έκπτωση, οι πελάτες τελούν σε κατάσταση ανασφάλειας, καθότι δεν μπορούν κατά κανόνα να προβλέψουν με βεβαιότητα το ποσοστό της εκπτώσεως που ενδέχεται να τους παρασχεθεί.

(βλ. σκέψεις 140-141)

9. Το γεγονός ότι επιχείρηση παρασκευής ελαστικών κατέχουσα δεσπόζουσα θέση στην αγορά ανταμείβει τους μεταπωλη-

τές των προϊόντων της, εφόσον αυτοί δεσμεύονται να αποστέλλουν συστηματικά σ' αυτή τους σκελετούς των ελαστικών τους για αναγόμευση, συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Συγκεκριμένα, με την ανταμοιβή αυτή, η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση χρησιμοποιεί την οικονομική ισχύ της στην αγορά των ελαστικών, εν γένει, και στην αγορά των καινούργιων ελαστικών, ειδικότερα, ως μέσον για να εξασφαλίσει ότι την επιλέγουν οι μεταπωλητές για την αναγόμευση. Επομένως, επιβάλλει όρο που συνεπάγεται αλληλένδετες πωλήσεις απαγορευόμενες από το άρθρο 82 ΕΚ.

Συναφώς, δεν ασκεί επιρροή η συμβατότητα του όρου αυτού προς το ισχύον εθνικό δίκαιο λαμβανομένων υπόψη της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου και του άμεσου αποτελέσματος που αναγνωρίζεται στις διατάξεις του άρθρου 82 ΕΚ.

(βλ. σκέψεις 163, 166)

10. Συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ το γεγονός ότι επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δεσμεύεται να χρηματοδοτεί τους μεταπωλητές των προϊόντων της, απαιτώντας ως αντιστάθμισμα από τις επιχειρήσεις αυτές να προβάλλουν τα προϊόντα που φέρουν το σήμα της, να μην παρεμποδίζουν την αυθόρμητη ζήτηση των προϊόντων αυτών και να διατηρούν επαρκή απο-

θέματα ώστε να ανταποκρίνεται αμέσως στην εν λόγω ζήτηση. Συγκεκριμένα, το σύνολο των όρων αυτών είχε ως σκοπό να εξαλείψει τον ανταγωνισμό των άλλων παραγωγών παγιώνοντας τη δεσπόζουσα θέση της επιχείρησης στην αγορά.

(βλ. σκέψεις 208, 210)

11. Οι υποχρεώσεις που επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιβάλλει στους μεταπωλητές των προϊόντων της ως αντιστάθμισμα για τη χρηματοδοτική της συμμετοχή, ήτοι να της κοινοποιούν διάφορα στοιχεία, όπως τους ισολογισμούς, τις στατιστικές σχετικά με τους κύκλους εργασιών και με την παροχή υπηρεσιών και τα στοιχεία που αφορούν τους μετόχους, καθώς και να της επιτρέπουν να προβαίνει σε έλεγχο των σημείων πώλησης προκειμένου να εξασφαλίζει τη συμμόρφωση με τους βασικούς άξονες προόδου που έχουν συμφωνηθεί με τους ίδιους μεταπωλητές, οδηγούν σε καταχρηστική εκμετάλλευση εφόσον δεν δικαιολογούνται αντικειμενικά.

Ειδικότερα, οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να θεωρούνται καταχρηστικές εφόσον εκφράζουν απλώς τη βούληση της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης να ελέγχει στενά τη διανομή των οικείων προϊόντων, να συλλέγει πληροφορίες σχετικά με την αγορά, οι οποίες δεν έχουν δημόσιο χαρακτήρα αλλά είναι πολύτιμες για τον καθορισμό της δικής της εμπορικής στρατηγικής, καθώς και να αυξάνει την έναντι αυτής εξάρτηση των μεταπωλητών.

Επιπλέον, τέτοιου είδους υποχρεώσεις πληροφροήσεως υπερβαίνουν κατά πολύ τις υποχρεώσεις που μπορούν να επιβληθούν στο πλαίσιο συμβάσεως παροχής εκμεταλλεύσεως διανομής («franchise») δυνάμει του κανονισμού 4087/88 και, ειδικότερα, του άρθρου του 3, παράγραφος 2, το οποίο, εν πάση περιπτώσει, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και, ως εκ τούτου, δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την εκτίμηση των υποχρεώσεων που επιβάλλει στους πελάτες της επιχείρησης κατέχουσα δεσπόζουσα θέση υπό το πρίσμα του άρθρου 82 ΕΚ.

(βλ. σκέψεις 21, 215-217, 219)

12. Για να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, αρκεί να αποδειχθεί ότι η καταχρηστική συμπεριφορά της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης τείνει να περιορίσει τον ανταγωνισμό ή, άλλως ειπείν, ότι η συμπεριφορά της είναι ικανή ή ενδέχεται να έχει τέτοιο αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, εν όψει της εφαρμογής του εν λόγω άρθρου, η απόδειξη του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό αντικειμένου και του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματος μιας καταχρηστικής συμπεριφοράς ταυτίζονται. Συγκεκριμένα, εάν αποδειχθεί ότι η συμπεριφορά επιχείρησης κατέχουσας δεσπόζουσα θέση έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, η εν λόγω συμπεριφορά θα είναι επίσης ικανή να έχει ένα τέτοιο αποτέλεσμα. Συνεπώς, οσάκις επιχείρηση θέτει πράγματι σε εφαρμογή πρακτική με

σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού, το γεγονός ότι δεν επιτεύχθηκε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα δεν είναι επαρκής λόγος για τη μη εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ.

(βλ. σκέψεις 239, 241, 245)

13. Το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε, κατά το παρελθόν, πρόστιμα ορισμένου ύψους και εφάρμοσε ορισμένο ποσοστό προσαυξήσεως σε συνάρτηση με τη διάρκεια της παραβάσεως δεν μπορεί να της στερήσει τη δυνατότητα να αυξήσει το ύψος των προστίμων αυτών καθώς και των ποσοστών προσαυξήσεως, εντός των ορίων που θέτει ο κανονισμός 17 και οι κατευθυντήριες γραμμές που έχει θεσπίσει για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, εφόσον αυτό αποδεικνύεται αναγκαίο για την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Μεταξύ άλλων, μπορεί νομίμως να αυξήσει το ποσό των προστίμων προκειμένου να ενισχύσει το αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα.

Επομένως, η προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεων δεν χρησιμεύει καθ' εαυτή ως νομικό πλαίσιο για τον καθορισμό των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, καθότι αυτό καθορίζεται αποκλειστικά και μόνον από τον

κανονισμό 17 και τις ως άνω κατευθυντήριες γραμμές.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εκθέτει, με απόφαση επιβάλλουσα πρόστιμο λόγω παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, τους λόγους για τους οποίους το βασικό ποσό που έχει επιλέξει για τον υπολογισμό του προστίμου δεν είναι όμοιο με εκείνο που είχε ορίσει με προηγούμενη απόφαση διαπιστώνουσα την ίδια παράβαση εκ μέρους άλλης επιχειρήσεως.

(βλ. σκέψεις 254-255, 277)

14. Για τον καθορισμό του ποσού του προστίμου που πρέπει να επιβληθεί στην περίπτωση καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως, η Επιτροπή έχει δικαίωμα να αποδείξει τη βαρύτητα της παραβάσεως αυτής σε σχέση και μόνο με τη φύση της και το αντικείμενό της, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τα συγκεκριμένα αποτελέσματα των καταχρηστικών πρακτικών, καθότι τα πρώτα στοιχεία μπορεί να έχουν συναφώς μεγαλύτερη σημασία σε σχέση με τα δεύτερα. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν οφείλει να προβαίνει στην εξέταση της εξελίξεως των μεριδίων της αγοράς και των τιμών πωλήσεως της οικείας επιχειρήσεως.

(βλ. σκέψεις 258-259)

15. Με απόφαση με την οποία διαπιστώνονται διάφορες παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού εκ μέρους της ίδιας επιχείρησης, η Επιτροπή δικαιούται να επιβάλει ένα μόνο πρόστιμο για συρροή παραβάσεων, οπότε το ενιαίο πρόστιμο μπορεί να καλύψει συνολικά όλες τις παραβάσεις που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου. Συναφώς, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξατομικεύσει, με το σκεπτικό της προσβαλλομένης απόφασης, κατά ποιον τρόπο είχε λάβει υπόψη, για τον προσδιορισμό του προστίμου, καθένα από τα προσοπτόμενα στοιχεία καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως.

(βλ. σκέψεις 265, 267)

16. Το πρόστιμο που επιβάλλει η Επιτροπή για την κύρωση παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού σε συνάρτηση με τη διάρκειά της δεν προσαυξάνεται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ της διάρκειας και ενδεχόμενης σημαντικής ζημίας για τους κοινοτικούς στόχους που εξυπηρετούν οι εν λόγω κανόνες του ανταγωνισμού.

(βλ. σκέψη 278)

17. Η έννοια της υποτροπής, η οποία περιλαμβάνεται, ως επιβαρυντική περίπτωση, στις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που

επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ πρέπει να νοείται ως αφορώσα την περίπτωση που μια επιχείρηση διαπράττει νέα παράβαση παρόμοια με προηγούμενη για την οποία έχει τιμωρηθεί.

(βλ. σκέψη 284)

18. Δεδομένου ότι το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού αναγνωρίζει ότι διάφορες εταιρίες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο αποτελούν οικονομική ενότητα και, επομένως, μία επιχείρηση, κατά την έννοια των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, εάν οι εν λόγω εταιρίες δεν προσδιορίζουν κατά τρόπο αυτόνομο τη συμπεριφορά τους στην αγορά, οπότε η Επιτροπή μπορεί να επιβάλει πρόστιμο στη μητρική εταιρία για τις πρακτικές των εταιριών του ομίλου, η Επιτροπή μπορεί ορθώς να θεωρήσει ότι συντρέχει υποτροπή, εφόσον μία από τις θυγατρικές της μητρικής εταιρίας διαπράττει παράβαση παρόμοια με αυτή για την οποία είχε προηγουμένως τιμωρηθεί άλλη θυγατρική.

(βλ. σκέψη 290)

19. Το γεγονός ότι η Επιτροπή εφάρμοσε στο παρελθόν, λόγω επιβαρυντικών

περιστάσεων, όπως η υποτροπή, συγκριμένο ποσοστό προσαυξήσεως των προστίμων δεν μπορεί να της στερήσει το δικαίωμα αυξήσεως των ποσοστών αυτών εντός των ορίων που θέτει το άρθρο 17 και οι κατευθυντήριες γραμμές που έχει θεσπίσει για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της συνθήκης ΕΚΑΧ, εφόσον είναι αναγκαίο για την εξασφάλιση της εφαρμογής της κοινοτικής πολιτικής του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, αφενός, η προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεων αυτών δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο για τον καθορισμό του ποσού των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, καθότι αυτό καθορίζεται αποκλειστικά από τον κανονισμό 17 και από τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές και, αφετέρου, η Επιτροπή πρέπει, κατά τον καθορισμό του ποσού του προστίμου, να μεριμνά

ώστε οι ενέργειές της να έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Ειδικότερα, στην περίπτωση υποτροπής, δικαιολογείται σημαντική αύξηση του βασικού ποσού του προστίμου, εφόσον η υποτροπή αποτελεί απόδειξη του ότι η προηγούμενος επιβληθείσα κύρωση δεν ήταν επαρκώς αποτρεπτική.

Ομοίως, το γεγονός ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την πρακτική που ακολουθούσε προηγουμένως για τη λήψη των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του ύψους του προστίμου ή την περτάωση της διαδικασίας δεν συνεπάγεται ότι είναι υποχρεωμένη να εκφέρει πάντοτε την ίδια κρίση επί των συμπεριφορών αυτών.

(βλ. σκέψεις 292-293, 298)